

Friese pootgoedtelers willen meer grip op beginontwikkeling

Sturen bij het kiemen

Draaien, voorkiemen, Talent, ethyleen: wat is nou de beste behandeling voor poot aardappelen? Zoveel telers, zoveel meningen. Deelnemers van de Pootaardappelacademie Friesland gingen begin juni het veld in, om temidden van verschillend behandeld uitgangsmateriaal te discussiëren over de voor- en nadelen.

De Friese Waddenkust laat zich vanavond van zijn mooiste kant zien, met een diepblauwe lucht boven nog jonge gewassen. De meeste pootgoedtelers hebben er een dagje op de selectiekar op zitten, als zij zich verzamelen op het erf van Jouke Hoekstra in Oosternijkerk. De deelnemers van de Pootaardappelacademie Friesland hebben vanavond enkele percelen op het programma staan, met pootgoed dat een verschillende

behandeling heeft gehad voordat het de grond in ging. Hoekstra heeft een partij Innovators laten behandelen met de kiemgroeiregulatoren Talent en ethyleen. Talent gebruikt hij al langer. „Wil je aan Innovator iets verdienen, dan moet-ie haast wel in de Talent. Anders komen er veel te weinig stengels aan. Ook mijn Red Scarlets laat ik behandelen. Mijn ervaring is dat dit per meter tien knollen

meer oplevert. Al is het effect in een jaar met een makkelijke zetting minder groot. Met ethyleen heb ik nog geen ervaring. Dat gebruik ik dit jaar voor het eerst.“ Louw Hoekstra van agrarisch toeleverancier Hoogland heeft de identieke partijen behandeld met ethyleen en Talent in een met buitenlucht gekoelde bewaarplaats, waarin een temperatuur heerste van 5,8 tot 6,6 graden. Op 24 april zijn alle Innovators

Leden van de Friese
Pootgoedacademie
discussiëren
over de ideale
knolbehandeling.
„Als je het echt
goed wilt doen,
moet je meerdere
systemen naast elkaar
gebruiken.”

gepoot. Vanaf het begin heeft de met ethyleen behandelde partij iets voorgelegen in de ontwikkeling. Op zich logisch, want waar Talent de spruiten 'afbrandt', zet ethyleen alleen de celstrekking stil. Omdat de celdeling wel doorgaat, komt er een verdikte kiem op de knol en gaat er als het ware als voorgekiemd materiaal de grond in.

Op de scheiding van de twee behandelingen in het perceel is inderdaad verschil te zien in de lengte van het loof. Jouke Hoekstra trekt enkele planten uit de ruggen. Beide behandelingen vallen de telers niet tegen. Het aantal stengels is gelijk, met acht per plant. De planten die uit met ethyleen behandelde knollen zijn gegroeid, lopen ook onder de grond duidelijk voor: de knollen zijn zichtbaar dikker.

De vraag is: hoe belangrijk is het of het gewas iets voor- of achterloopt? Dat is moeilijk te zeggen, vinden de telers. In principe is een vroeger gewas iets gunstiger, in verband met het voor-zijn van ziekten en betere oogstomstandigheden. Helaas heeft Hoekstra geen onbehandelde Innovators gepoot uit dezelfde partij. Dat zou het meest volledige beeld geven van het effect van de behandelingen op de gewasontwikkeling.

Broccoli

Hoekstra heeft in 2012 een nieuwe bewaarloods gebouwd voor zijn aardappelen, met drie cellen, waarvan een met mechanische koeling. Omdat hij broccoli in het bouwplan heeft, is hij vaak tot en met oktober druk op het land. Het past hem daarom goed om zijn poters lang te bewaren. „We beginnen laat met sorteren en zijn soms tot in juni aan het afleveren. Dat betekent dat ik qua bewaarstemperatuur in het voorjaar laag moet blijven. Voor de handelspartijen werkt dat goed, maar het is niet ideaal voor mijn eigen pootgoed. Ik haal het er op een gegeven moment uit, als het voorjaar lijkt te worden. Dat moment is een kwestie van gevoel. Soms gaan ze even over de stortbak en blijven dan in kisten staan.”

Hoekstra zet de kisten vervolgens in de verwerkingsruimte waar hij aan weerskanten

roldeuren heeft. „Op die manier kan het lekker doortochten en houd je ze nog wel een poosje rustig. Maar het liefst had ik een aparte cel voor mijn eigen pootgoed. Dan heb je meer mogelijkheden om te spelen met de temperatuur.” In de machineloods, die binnenkort gebouwd wordt, overweegt hij dan ook een aparte cel op te nemen.

Principes

Het gezelschap verplaatst zich per auto naar Ferwerd, naar een perceel van de gebroeders Reitsma. Hier staat met ethyleen behandeld pootgoed naast gedraaid pootgoed. Bij het draaien gaan de kisten enkele malen over de kop om de nog jonge kiemen af te laten breken. „We hebben dat vier keer gedaan, met telkens ongeveer een week ertussen”, vertelt Jan Herman Reitsma. De met ethyleen behandelde aardappelen zijn van januari tot april bewaard tussen 5 en 5,6 graden. Ook op dit perceel liepen de met ethyleen behandelde aardappelen aanvankelijk iets voor, maar inmiddels moet je goed kijken, wil je dat aan het loof zien. Ook de planten die Reitsma met zijn spitvork uit de lichte zavel opdiept, zien er op het eerste oog hetzelfde uit.

Hoe denkt Reitsma over ethyleen? „Ik ben benieuwd wat we straks bij de oogst zullen zien. We zullen niet snel op ethyleen overgaan, omdat we niet thuis kunnen behandelen. Nu is er voor deze demo een partij van het erf af geweest. En dat is eigenlijk tegen onze principes.”

Een ander nadeel is dat bij ethyleen eigenlijk ondersteunende koeling nodig is. „Al zien we in goed geïsoleerde bewaarplaatsen met buitenluchtkoeling ook prima resultaten”, zegt Hoogland-adviseur Hoekstra.

Draaien

Sinds de opkomst van het draaien is de methode altijd onderwerp van discussie geweest. Gevoelsmatig lijkt het ziekten te versmeren, omdat aardappelen en kiemen langs elkaar wrijven. Maar in de praktijk blijkt dat geen problemen te geven. Ook in de ▶

Jouke Hoekstra:

„In talarme rassen
standaard Talent.”

Kees van der Bos:

„Investeren in kwaliteit
loont meer dan ooit.”

Jan Herman Reitsma:

„Eigen pootgoed
nooit erf af.”

Marten Pollema:

„Perfecte resultaten
met draaien.”

Serie studieclubs

Samen weet je meer dan alleen. Daarom delen veel Nederlandse akkerbouwers hun kennis met collega's, om zo hun teelten en bedrijfsprestaties op een hoger plan te brengen. In studieclubverband komen de cijfers op tafel, worden elkaars bedrijven bezocht of helpen externe deskundigen bij het beantwoorden van vragen. Akker brengt in deze serie akkerbouwstudieclubs in beeld, van de traditionele akkerbouwgewassen tot grove groenten en van teeltechniek tot economie. Deze keer de expertisegroep Bewaring van de Pootaardappelacademie afdeling Friesland.

Deze Innovators laten het verschil zien tussen de ontwikkeling na een behandeling met ethyleen (links) en Talent (rechts). Het uiteindelijke effect kan pas beoordeeld worden bij de oogst.

rapporten van het Deltaplan Erwinia worden kiemen niet als een grote bron van versmering gezien.

Marten Pollema uit Oude Leije, student en beoogd bedrijfsopvolger, kan er over meepraten. Bij hem thuis wordt alle S-materiaal als brutopartij in de schuurkas gezet en in het voorjaar meerdere malen gedraaid. „Alleen de eerstejaars stammetjes gaan in kiembakjes. De tweede- en derdejaars stammen gaan meerdere malen over de kop, afhankelijk van de kiemlust. Die hangt weer af van het ras en de temperatuur in de kas. We komen er zo min mogelijk aan, maar in sommige jaren kan het best nodig zijn om ze zes keer over de kop te halen. Voor het poten gaan ze even over de leesband en sorteren we de dikste maten eruit. Dan gaan ze zo weer de grond in.“

Bang voor versmering zijn de Pollema's niet. „Als er eens een keer een rotje in zit, wordt hij wat geknepen, maar hij versmeert niet.“ Het enige is dat de methode bewerkelijker

is dan een behandeling met kiemremmers.

Maar met een capaciteit van 30 kisten per uur kunnen ze het pootgoed voor hun 25 hectare in een halve dag over de kop draaien. Toch spreekt het ethyleenverhaal Pollema wel aan. Met Talent hebben ze bij hem thuis gemengde ervaringen. „We hadden rassen waarin het gebruik tot mutanten leidde. Daarom hebben we er weer afscheid van genomen.“

Kwaliteit

Een opvallend vergevorderd gewas van de Reitma's is het ras Spunta. Het is voorgekiemd. Spunta gaat bij de broers standaard in voorkiemrekken, omdat het ras daar goed op reageert. Het rekkensysteem werkt bovendien eenvoudig.

De relatie tussen de manier van bewaren en het beïnvloeden van de kieming komt aan de orde. Kees van der Bos oriënteert zich op de bouw van een nieuwe bewaarplaats. De akkerbouwer uit Holwerd is gecharmeerd

van de 'tochtschuren', waarbij (delen van) de zijwanden kunnen worden opengezet. „Mijn buurman heeft dat systeem goed in de vingers en de poters lijken in het voorjaar zo uit de grond te komen.“ Maar hij kent ook de gevaren van te veel natuurlijke trek, waarbij het product juist kan uitdrogen. Een mechanische koeling mag niet ontbreken, vindt hij, om de bewaaromstandigheden optimaal te kunnen controleren. Van der Bos: „De kwaliteit van het product moet altijd voorop staan. Het liefst hebben wij zo lang mogelijk alleen bruto-partijen in de kist, zowel de handelspartijen als het eigen pootgoed. Als het even kan, raak ik ze tussen september en februari niet aan.“ Een beste manier voor het voorbehandelen van het eigen pootgoed is er volgens hem niet. „Het moet bij je bedrijf passen. Ras, aflevermoment, arbeidsfilm, klassen, jaarinvloeden: het speelt allemaal mee. Eigenlijk moet je meerdere bewaarssystemen naast elkaar hebben.“ ■

Friese Pootaardappelacademie

De Pootaardappelacademie is een initiatief van LTO Noord en de aardappelhandelshuizen en wordt uitgevoerd door Projecten LTO Noord, DLV Plant en bedrijven. Hoewel geen doorsnee studieclub, is het doel hetzelfde: telers willen van elkaar leren. De eerste lichting groepen draaide tussen 2009 en 2011 in Friesland en Groningen en dat heeft inmiddels

navolging gevonden in Noord-Holland, Flevoland en het Zuidwesten. In Friesland zijn in december 2013 drie nieuwe expertisegroepen van start gegaan: bewaring, ziekten en teelt. De bewaargroep staat onder leiding van Laurens Persoon van DLV Plant. De organisatie is in handen van Cor Udding van LTO Noord Projecten.

